

Каталог заходів з Екосистемної адаптації: лучні екосистеми

Лучні угіддя – це передусім антропогенно створені екосистеми відкритої місцевості (тобто розташовані не в безпосередній близькості від населених пунктів), які використовуються для сільського господарства, тваринництва або відведені для збереження. Ріст біомаси складається тут загалом з трав і трав'янистих рослин і регулюється випасом або скошуванням. Інші види відкритої екосистеми – це луки та інші напівприродні території з розрідженим або згрупованим деревним покривом (наприклад, фруктові сади). Завдяки високому ступеню модифікації, порівняно широкому використанню і низькій герметизації та освоєнню ці зони мають середню функціональну ефективність.

1	Збереження наявних, функціональних екологічних структур та (само)регульовального потенціалу	2
1.1.	Збереження та охорона наявних природних луків	2
1.2.	Збереження та утримання багатих на види, напівприродних пасовищ.....	2
1.3.	Збереження наявних деревних рослин та наближених до природних зелених структур	2
1.4.	Збереження наявних незабудованих і незамоцених та неосвоєних територій	2
2	Зменшення прямих антропогенних чинників екологічного стресу, що обмежують (само)регульовальний потенціал	2
2.1.	Демонтаж або зменшення дренажних споруд на пасовищах	2
2.2.	Скорочення доступу техніки до землі	2
2.3.	Зменшення вилучення біомаси	2
2.4.	Зниження інтенсивності використання та інтенсивного обробітку	2
3	Відновлення та цільовий розвиток (само)регульовального потенціалу	3
3.1.	Відновлення природних луків і пасовищ	3
3.2.	Створення зон утримання води та природних проміжних водосховищ	3
3.3.	Створення наближених до природних буферних зон та переходів	3
3.4.	Забезпечення та підтримка наближених до природних структурних елементів	3
3.5.	Перетворення лучних територій у ліси	3
3.6.	Диверсифікація та адаптація палуді- та сільськогосподарської практики, культур та худоби до місцевих умов	4
4	Розробка сприятливих чинників, що полегшують напрямки дій I-III	4
4.1.	Розробка нормативно-правової бази та статусу лучних екосистем	4
4.2.	Інституційний розвиток (правозастосування, внутрішнє та зовнішнє організаційне управління та адміністрування, альянси, фінансування)	4
4.3.	Виділення та планування території (придбання земель, права на використання ресурсів, зонування використання, інфраструктура ділянки тощо)	4
4.4.	Розвиток досліджень та моніторингу.....	4
4.5.	Розвиток та сприяння поінформованості, освіти та навчанню (формальна освіта; розбудова потенціалу)	5

Заходи з Екосистемної адаптації у лучних екосистемах
1. Збереження наявних, функціональних екологічних структур та (само)регулювального потенціалу
1.1. Збереження та охорона наявних природних луків
1.1.1. Створення нових природних лучних заповідних територій для захисту біорізноманіття на основі повної охорони або сталого використання
1.1.2. Заборона та уникнення офіційного перетворення пасовищ в орні землі або міські чи комерційні території
1.1.3. Захист природних, луків без випасу від майбутнього випасу чи перетворення на однорічні та багаторічні орні землі, біомасу або біоенергетичні культури
1.1.4. Збереження та відведення пасовищ багатих на види
1.1.5. Збереження цінних пасовищ шляхом екстенсивного випасу овець і кіз
1.1.6. Систематичне викошування інвазійних видів до плодоношення
1.2. Збереження та утримання багатих на види, напівприродних пасовищ
1.2.1 Збереження багатих на види пасовищ включно із сінокосами, луками, що дають грубе сіно, та іншими напівприродними пасовищами
1.2.2. Підтримка традиційних водних луків (що включає управління розведенням чи зимівлею куликів або водоплавних птахів)
1.2.3. У разі необхідності використовуйте косіння або випас для підтримки рослинних угруповань і дикої природи, які зазвичай асоціюються з традиційними водними луками
1.2.4. З 1 квітня по червень-липень на заливних луках заборонено проводити будь-які сільськогосподарські роботи, використовувати пестициди, а також вирощувати та здійснювати повторний посів; площі повинні скошуватися або випасатися принаймні раз на рік, а рівень води – підтримуватися
1.3. Збереження наявних деревних рослин та наближених до природних зелених структур
1.3.1. Збереження фруктових садів
1.3.2. Захист та відведення ділянок з поодинокими деревами або деревними угрупованнями, живоплотами, кущами
1.4. Збереження наявних незабудованих і незамощених та неосвоєних територій
1.4.1. Захист пасовищ від будівництва доріг та будівельної інфраструктури

2. Зменшення прямих антропогенних чинників екологічного стресу, що обмежують (само)регулювальний потенціал
2.1. Демонтаж або зменшення дренажних споруд на пасовищах
2.1.1. Демонтаж наявних дамб, водозливів, каналів та інших водорегулювальних споруд (з метою відновлення природного водного режиму)
2.1.2. Блокування або засипування наявних дренажних каналів для утримання води та відновлення гідрологічного режиму (на ділянках природно вологих луків)
2.2. Скорочення доступу техніки до землі
2.2.1. Зменшення косіння та доступу важкої техніки
2.2.2. Відкладення дати косіння на кінець літа
2.2.3. Газонокосарки та косарки з подвійною нарізкою завдають менше шкоди або спричиняють меншу смертність серед земноводних та безхребетних
2.3. Зменшення вилучення біомаси
2.3.1. Помірне викошування
2.3.2. Загалом близько понад 5% площ скошених пізніше, повинні залишатися на луках
2.3.3. Підвищуйте висоту скошування на луках
2.3.4. Залишайте на силосних полях нескошені смужки райграсу
2.3.5. Популяризуйте та підтримуйте великі луки з вимогами щодо часу косіння
2.4. Зниження інтенсивності використання та інтенсивного обробітку
2.4.1. Запроваджуйте схеми екстенсивного господарювання на луках (і пасовищах)
2.4.2. Зменшення використання води
2.4.3. У скотарських регіонах слід дотримуватися балансу між кормовими рослинами та тваринами
2.4.4. По можливості, утримайтеся від підтримування пасовищ і залиште їх для природного розвитку
2.4.5. За необхідності, виберіть відповідне утримання пасовищ (наприклад, підтримка косіння на пасовищі)

Ціль: Адаптація прийомів збирання та випасання худоби
2.4.6. Догляд за пасовищами з екстенсивним утриманням худоби, наприклад, меринських овець
2.4.7. Необхідно оптимізувати структуру поголів'я, а також скоротити кількість пасовищних тварин
2.4.8. Щільність випасання повинна залежати від умов ділянки і коливатися від 0,3 до 1,4 голів/га
2.4.9. Використання екологічно чистої технології косіння: віддавайте перевагу косаркам з двома лезами, які також мають меншу вагу та вимагають менше енергії або палива. Їхніми недоліками є вищі витрати на технічне обслуговування (для заточування подвійних ножів) та чутливість під час використання (вони повільніші і мають меншу продуктивність)
2.4.10. Відкладайте скошування або дату першого випасу на пасовищах або луках, щоб забезпечити достатній період відпочинку для рослинності
2.4.11. Косіння та/або випасання від одного до трьох разів на рік; ранній час зрізання зазвичай з початку до середини червня; найбільш екстенсивні форми скошують кожні два роки
2.4.12. Періодичні сінокоси та збирання насіння
2.4.13. Залишайте нерозрізані ділянки як буфери та укриття під час збирання врожаю чи косіння
2.4.14. Перетворюйте інтенсивно використовувані території на більш екстенсивні для випасу та напіввідкриті системи
Ціль: Зменшити вплив удобрення
2.4.15. Зменшення або припинення використання добрив, гербіцидів і пестицидів
2.4.16. При необхідності внесення добрив віддайте перевагу твердому гною
2.4.17. Ні – обробляння фітосанітарними препаратами та оновленню луків шляхом засіву “високоєфективних” трав
2.4.18. Забезпечте повільне вивільнення поживних речовин та повільний ефект підгодівлі при низьких дозах
2.4.19. Рекреаційні заходи з низьким рівнем впливу: піші прогулянки, фотографування або помірне полювання

3. Відновлення та цільовий розвиток (само)регулювального потенціалу
3.1. Відновлення природних луків і пасовищ
3.1.1. Демонтаж меліоративних систем для відновлення більш природного рівня ґрунтових вод
3.1.2. Зменшення охоплення інвазійними видами із збереженням наявних місцевих видів та збільшення їхньої чисельності та різноманітності
3.1.3. Застосування селективних заходів контролю над рослинністю, щоб зменшити охоплення інвазійними видами та уникнути шкоди місцевим наявним видам
3.1.4. Застосування стратегій “проміжного посіву” або “надлишкового посіву”. Посів видів у наявну рослинність проводять замість посіву у підготовлену грядку
3.1.5. Ретельний відбір видів задля уникнення шкоди місцевим видам
3.2. Створення зон утримання води та природних проміжних водосховищ
3.2.1. Відновлення або створення традиційних луків, також відомих як вологі луки
3.2.2. За необхідності, видаляйте верхній шар ґрунту, що швидко знижує рівень поживних речовин у збагачених такими речовинами ґрунтах та збільшує частоту затоплення за рахунок опускання поверхні землі
3.2.3. Якщо місцеві, різноманітні цільові види рослин відсутні в насінневному банку або мають обмежене поширення, то також може бути важливим увести види шляхом посіву, посадки або розкидання сіна з наявних вологих луків
3.3. Створення наближених до природних буферних зон та переходів
3.3.1. Смуги, що цвітуть, слід залишати на краю ділянок, а у випадку великих ділянок луків шириною понад 50 м – на відстані 30-60 м поперек ділянки
3.3.2. Запроваджуйте захисні ключові лісові смуги або ділянки як буферні зони та природні мозаїчні структури і коридори
3.3.3. Ці нескошені смуги або ділянки можна знову скошувати під час другого скошування пасовищ і, наприклад, використовувати як корм для тварин шляхом змішування з рештою приросту
3.4. Забезпечення та підтримка наближених до природних структурних елементів
3.4.1. Залишайте і, за необхідності, вводьте нові місцеві та різноманітні структурні елементи (дерева, кущі, чагарники тощо)
3.5. Перетворення лучних територій у ліси
3.5.1. Послідовне освоєння віддалених і невикористовуваних пасовищ: сприяйте природній сукцесії

3.6. Диверсифікація та адаптація палуді- та сільськогосподарської практики, культур та худоби до місцевих умов
3.6.1. Підтримка напіввідкритих пасовищних систем змішаного використання
3.6.2. Диверсифікація варіантів використання трав'яної біомаси: можливості отримання доходу для місцевих громад
3.6.3. Сінокосіння на заливних луках (палудікультура – див. також каталог з Екосистемної адаптації водно-болотних екосистем)
3.6.4. Заготівля лікарських рослин
3.6.5. Бджільництво на великих і невикористовуваних луках
3.6.6. Компостування та використання біомаси як природних добрив
3.6.7. Створення садових лугів, на яких слід випасати два-три рази на рік
3.6.8. У випадку комбінованого з випасом використання слід подбати про захист стовбурів дерев від обгризання
3.6.9. Популяція дерев потребує регулярного догляду та обрізки, які можуть бути оплачені окремо за рахунок коштів, які виділяють на природоохоронні заходи
3.6.10. Важливо використовувати місцеві та, за необхідності, типові для регіону садові сорти

4. Розробка сприятливих чинників, що полегшують напрямки дій I-III
4.1. Розробка нормативно-правової бази та статусу лучних екосистем
4.1.1. Виплати або субсидії фермерам для здійснення заходів з охорони пасовищ на державних землях
4.1.2. Правовий захист природних, пасовищ без випасу від майбутнього випасу та/або перетворення на однорічні орні землі, багаторічні сільськогосподарські угіддя, біомасу або біоенергетичні культури
4.1.3. Підтримка традиційних методів землекористування (наприклад, помірний випас, екстенсивне тваринництво)
4.2. Інституційний розвиток (правозастосування, внутрішнє та зовнішнє організаційне управління та адміністрування, альянси, фінансування)
4.2.1. Адміністративна реформа / організація / формування територіальних громад
4.2.2. Збільшення фіскальної підтримки розвитку природних та майже природних (використаних) лучних угідь
4.2.3. Слід підтримати соціальний капітал для створення фонду захисту лучних угідь, який буде залучений до їхнього захисту та відновлення
4.2.4. Можливості фінансування заходів, які дозволяють тримати відкритими великі пасовища на малопродуктивних ділянках
4.2.5. Реформа платного використання державних пасовищних ресурсів для підтримки екстенсивних і близьких природних пасовищ
4.2.6. Плата фермерам за покриття витрат на природоохоронні заходи
4.2.7. Механізми фінансування підтримки цілорічних екстенсивних систем випасу худоби
4.2.8. Додаткова реклама або платежі фермерам за допомогою субсидій, наприклад, прямих місцевих платежів
4.2.9. Підтримка дрібних господарств з розведення овець та кіз і землеробства
4.2.10. Сприяння збереженню наявних та пересаджених садів або створенню нових садових насаджень
4.2.11. Необхідність посилення правозастосування на ключових пасовищних ділянках
4.3. Виділення та планування території (придбання земель, права на використання ресурсів, зонування використання, інфраструктура ділянки тощо)
4.3.1. Плани управління пасовищами
4.3.2. Активне залучення місцевих громад та зацікавлених сторін
4.3.3. Закріплення за окремими громадами лук і пасовищ (для захисту від будівельної діяльності)
4.3.4. Діалог між підприємцями - владою - місцевими громадами
4.3.5. Популяризація ідеї оптимізації територіального балансу відповідно до стратегій місцевого рівня
4.4. Розвиток досліджень та моніторингу
4.4.1. Удосконалите систему обстеження пасовищ: базові показники, включаючи типи пасовищ, власність, площа, розподіл, якість та статус використання повинні бути чітко визначені
4.4.2. Варто створити та вдосконалити групу моніторингу та оцінки пасовищ разом із застосуванням відповідних екосистемних методів, стандартними та адаптованими до місцевості системами на основі громад

4.4.3. Слід посилити моніторинг та завчасне попереджати про біологічні небезпеки
4.4.4. Необхідно розробити або удосконалити заходи із раннього виявлення пожеж та аварійні плани для пожеж на луках
4.4.5. Моніторинг інвазійних видів
4.5. Розвиток та сприяння поінформованості, освіти та навчанню (формальна освіта; розбудова потенціалу)
4.5.1. Проведення екопросвітницьких заходів щодо значення, охорони та природного розвитку пасовищ
4.5.2. Акції, спрямовані проти підпалів сухої трави (випуск флаєрів)
4.5.3. Просвітницька робота з негативного впливу інвазійних видів
4.5.4. Підвищення рівня обізнаності місцевих громад щодо пасовищ, екологічних функцій, послуг та сталого управління
4.5.5. Слід посилити міжнародне співробітництво, навчання та обмін знаннями щодо захисту та відновлення пасовищ
4.5.6. Навчання у заповідних територіях закордоном
4.5.7. Вивчення міжнародного досвіду із збереження, відновлення та сталого використання пасовищ

Укладач: Кевін Мак, Центр еконіки, Університет сталого розвитку в Еберсвальде, листопад 2021 р.

За редакцією:

У співпраці з:

**Succow
Stiftung**

biosphere.center

